

Klinika Chirurgii i Onkologii Dziecięcej Uniwersytetu
Medycznego w Łodzi

Podstawy Ultrasonografii dla studentów cz.I-teoretyczna

Joanna Gajęcka

Opiekun koła: Dr n. med. Janusz Jabłoński

Kierownik kliniki: Prof. dr n med. Ewa Andrzejewska

ULTRASONOGRAFIA

- Nieinwazyjna, atraumatyczna metoda obrazowania tkanek, narządów wewnętrznych, przestrzeni płynowych przy pomocy fal ultradźwiękowych
- Obrazowanie ultrasonograficzne wykorzystuje zjawisko echa.

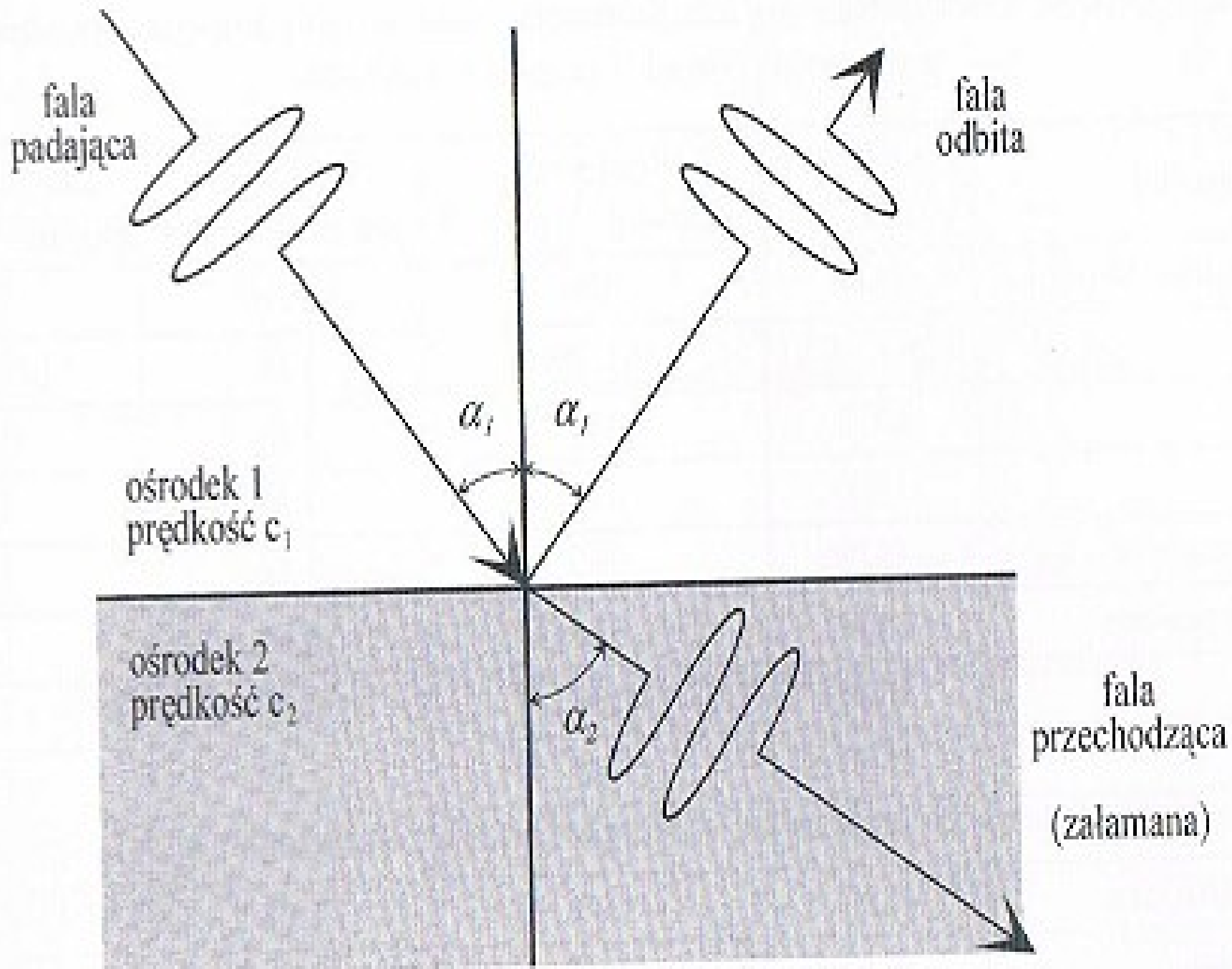
Ultradźwięki

- Fale- drgania mechaniczne o częstotliwości powyżej 20 kHz, nie wywołujące wrażeń słuchowych
- 50-500 kHz hydrolokacja
- 1-18 MHz badania materiałów, diagnostyka medyczna

Impedancja akustyczna

- W przybliżeniu jest to iloczyn gęstości i prędkości rozchodzenia się fali w danym ośrodku
- Gdy fala pada na granicę ośrodków różniących się impedancją akustyczną dochodzi do częściowego odbicia fali- tkanka różniąca się od otaczającego ją ośrodka

Odbicie fali - echo

- Zależy od właściwości elastycznych tkanki-zawartości kolagenu

- Kolagen jest strukturą najbardziej echogenną
- Wielkość echa zależy od tego jaka część energii fali odbija się, a jaka przenika przez granicę ośrodków - współczynnik odbicia
- Im mniejsza częstotliwość fali tym większa penetracja

Tłumienie

- Energia fali ultradźwiękowej ulega zmniejszeniu w czasie propagacji w tkankach
- Spadek energii zależy od szeregu czynników (np. przewodności cieplnej, tarcia wew. lepkości, procesów molekularnych)

Aparatura USG

Wytwarzanie ultradźwięków

- wywołane drganiami umieszczonych w głowicy kryształów- piezoelektryków
- materiały krystaliczne: kwarc (klasyczny),
- wypierany przez syntetyki: tytanian baru, cyrkonian ołowiu, tytanian ołowiu

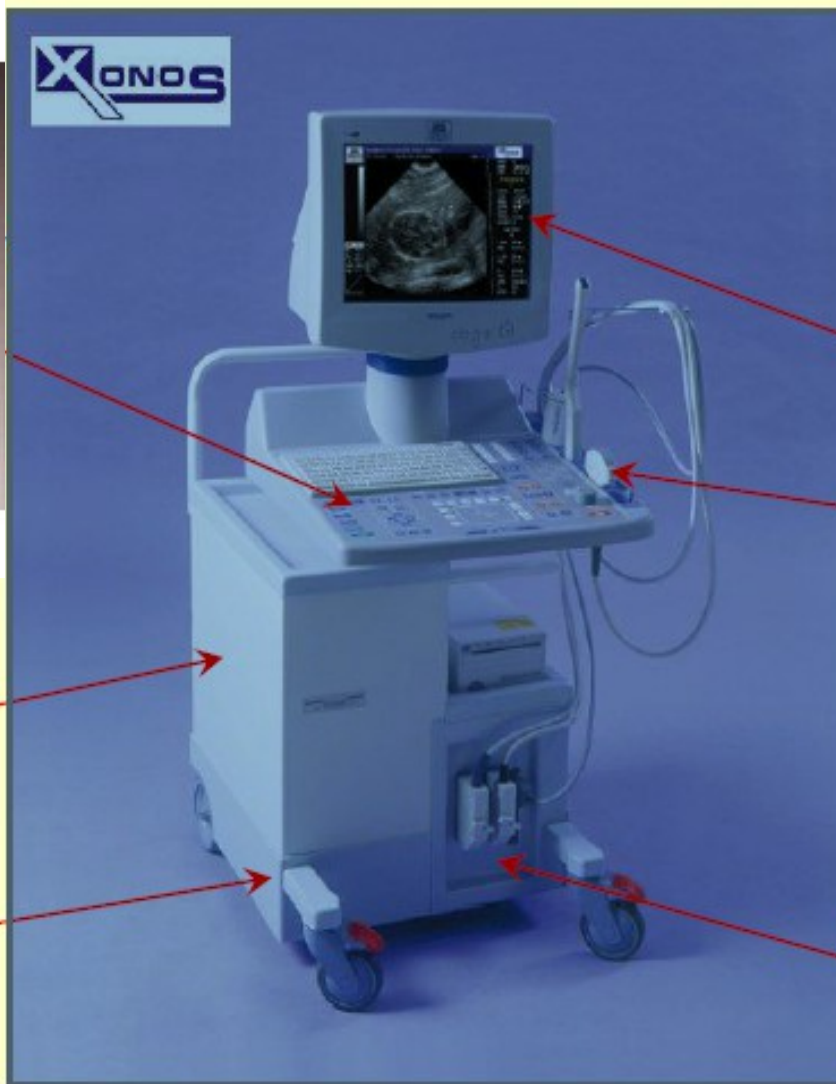
- **zjawisko piezoelektryczne:**

wytwarzanie potencjału elektrycznego przy mechanicznym oddziaływaniu na kryształ

- **odwrotne zjawisko piezoelektryczne:**

bezpośrednie przekształcenie potencjału elektrycznego w drgania mechaniczne

BUDOWA SKANERA USG

Cyfrowy procesor
sygnałowy

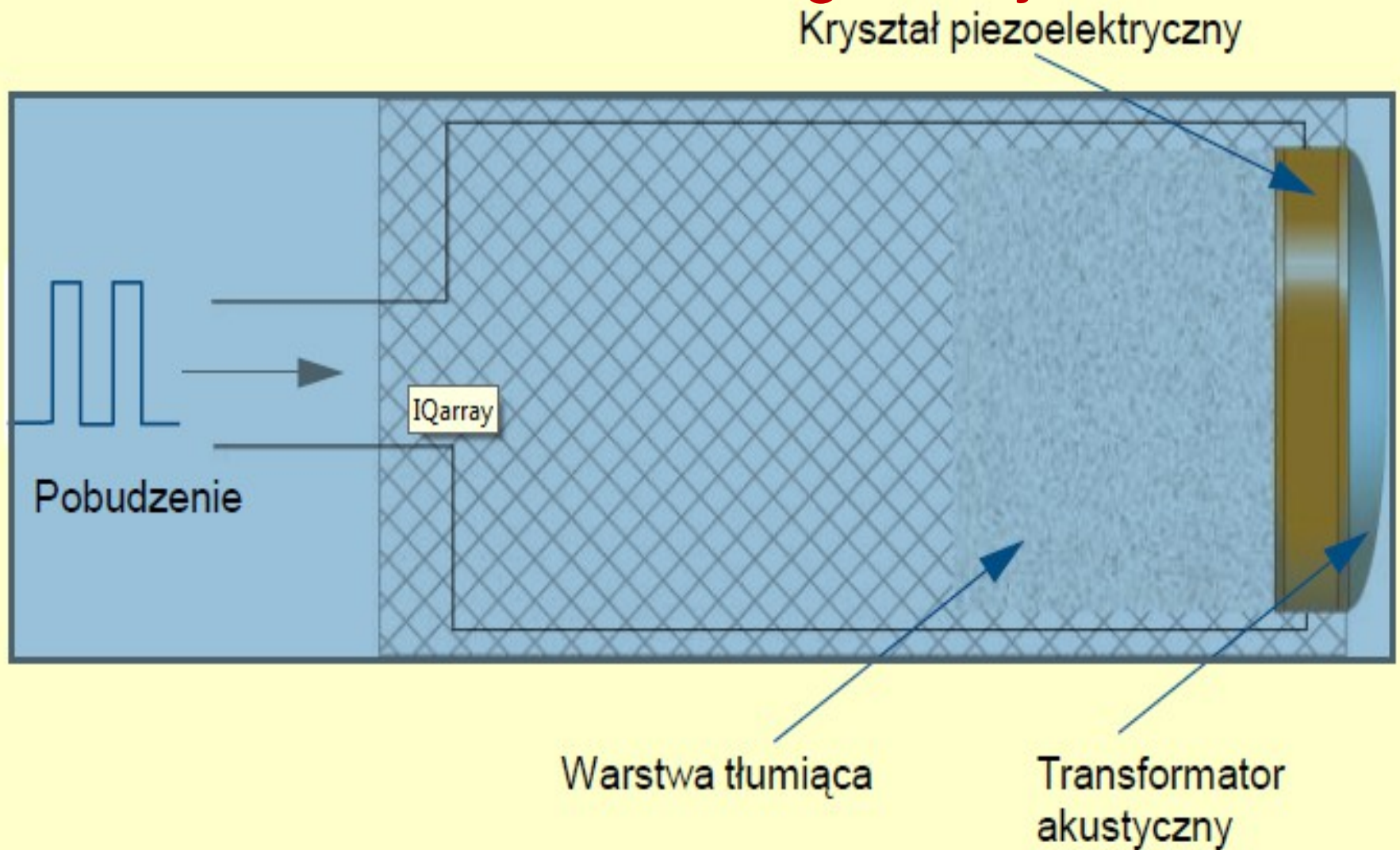
Transformator
izolacyjny i zasilacz

Monitor

Sondy

Analogowy procesor
sygnałowy

Budowa głowicy

- Kryształ podzielony jest na małe elementy działające jako osobny przetwornik
- Połączone polimerem
- Każdy element wytwarza własną falę

- układy elektryczne generują krótkotrwałe impulsy
- Przewodem docierają do głowicy wprawiając w drgania kryształy
- Wyemitowana zostaje płaska wiązka ultradźwięków, która wnika w głąb narządów- odbita część wraca do głowicy w postaci echa

- „echo” wprawia w ruch kryształy- powstają impulsy elektryczne
- Impulsy zostają zarejestrowane i przetworzone przez mikroprocesor- powstaje obraz

Zasada obrazowania

■ PREZENTACJA A

- Od skrótu amplituda

najprostszy rodzaj prezentacji, polega na wyświetleniu wartości chwilowych natężenia (amplitudy) odbieranego sygnału USG w funkcji czasu.

Do uzyskania obrazów w prezentacji A wystarczy głowica USG z pojedynczym kryształem piezo-elektrycznym, nadająca impuls pobudzający i odbierająca powstające w ośrodku badanym echa

- okulistyka

JUNE/02/1999

AVERAGE TL = 0.00mm

STD.:0.00

G = 82.7dB

1 RIGHT

AC = 0.00mm

L = 0.00mm

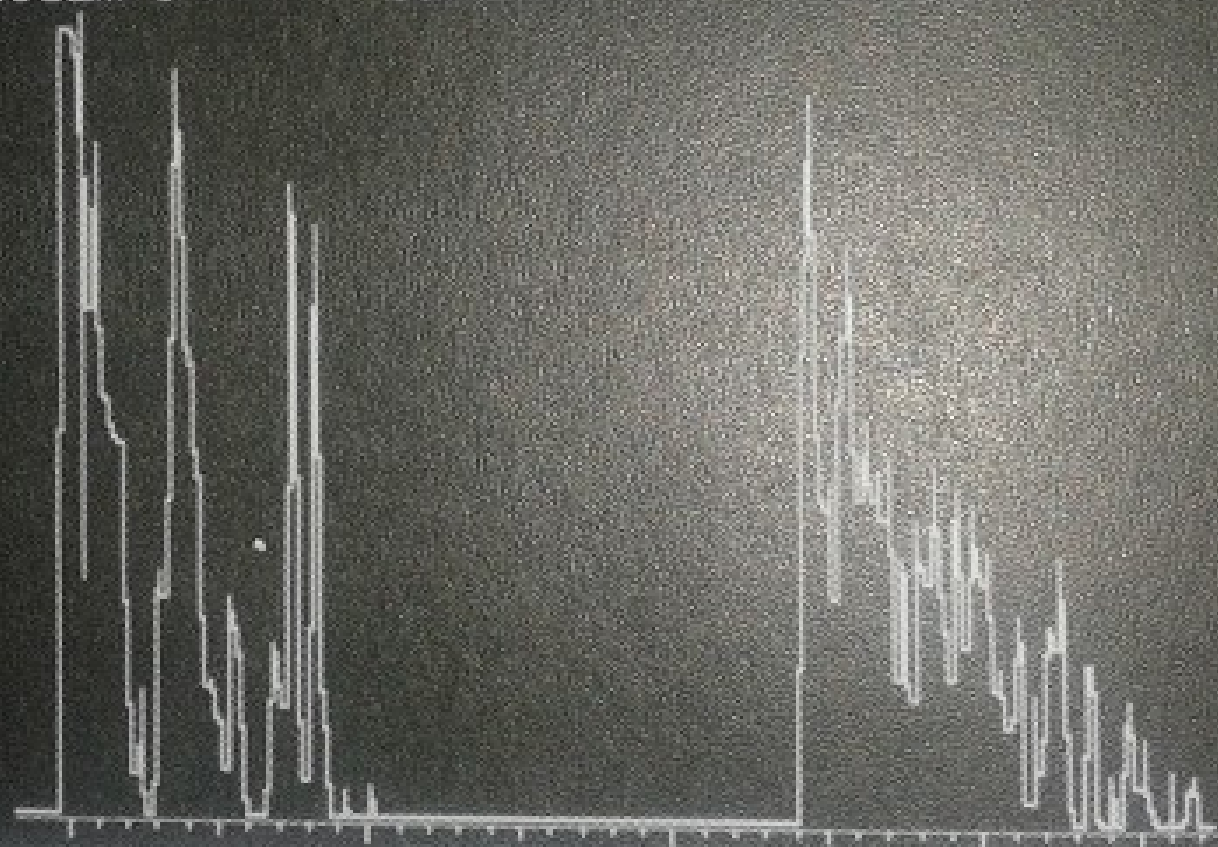
V = 0.00mm

LT = 0.00mm

1532m/s

1641m/s

1532m/s

t_1, d_1

t_2, d_2

Rys. 1.4. Echa od struktur oka w prezentacji A.

■ PREZENTACJA B

□ BRIGHTNESS

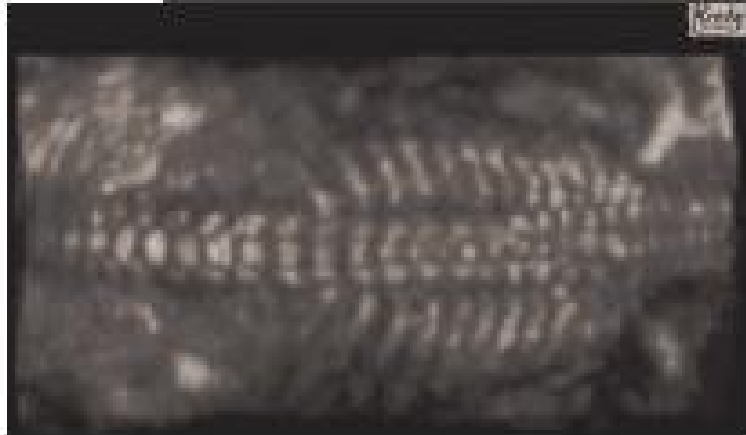
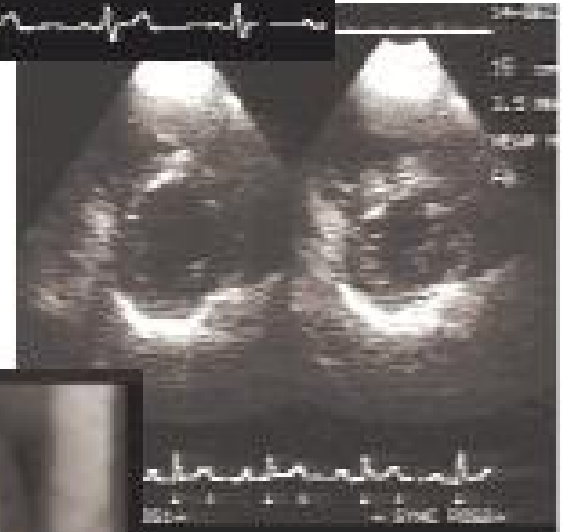
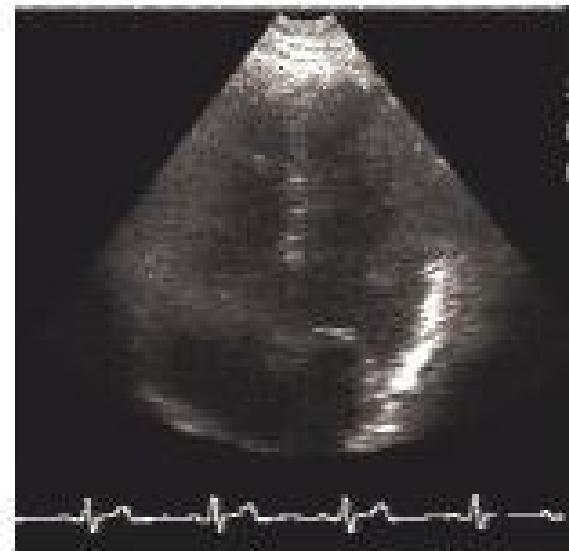
Echa zostają zmienione na „świecące plamki” na ekranie monitora

Jasność plamki jest proporcjonalna do amplitudy echa

Im większa amplituda tym jaśniejsza plamka

- W czasie rzeczywistym możliwe do zaobserwowania ruchy np. perystaltyka, tętnienia, ruchy płodu

Projekcja typu B

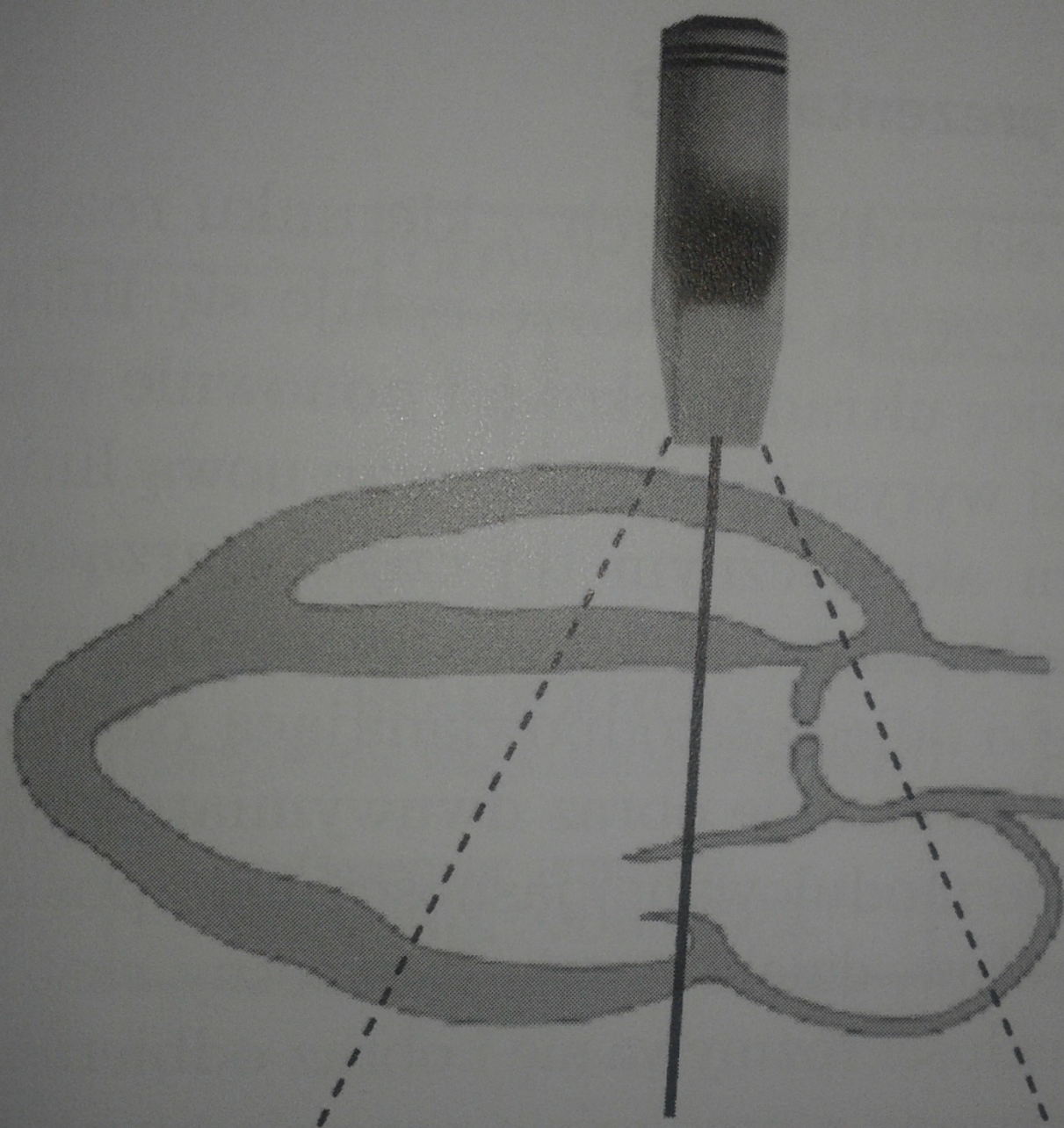
■ PREZENTACJA M

MOVEMENT, MOTION

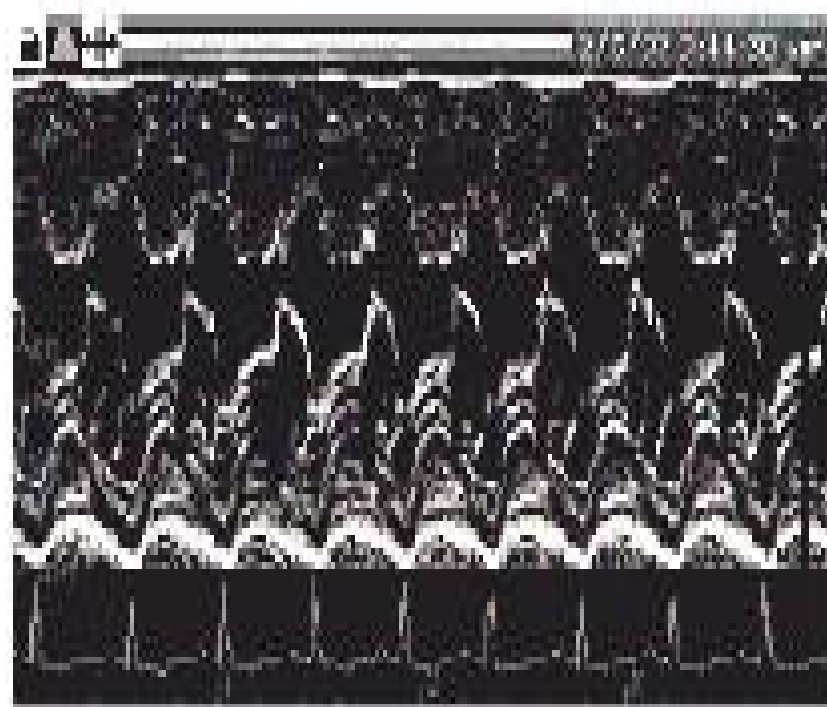
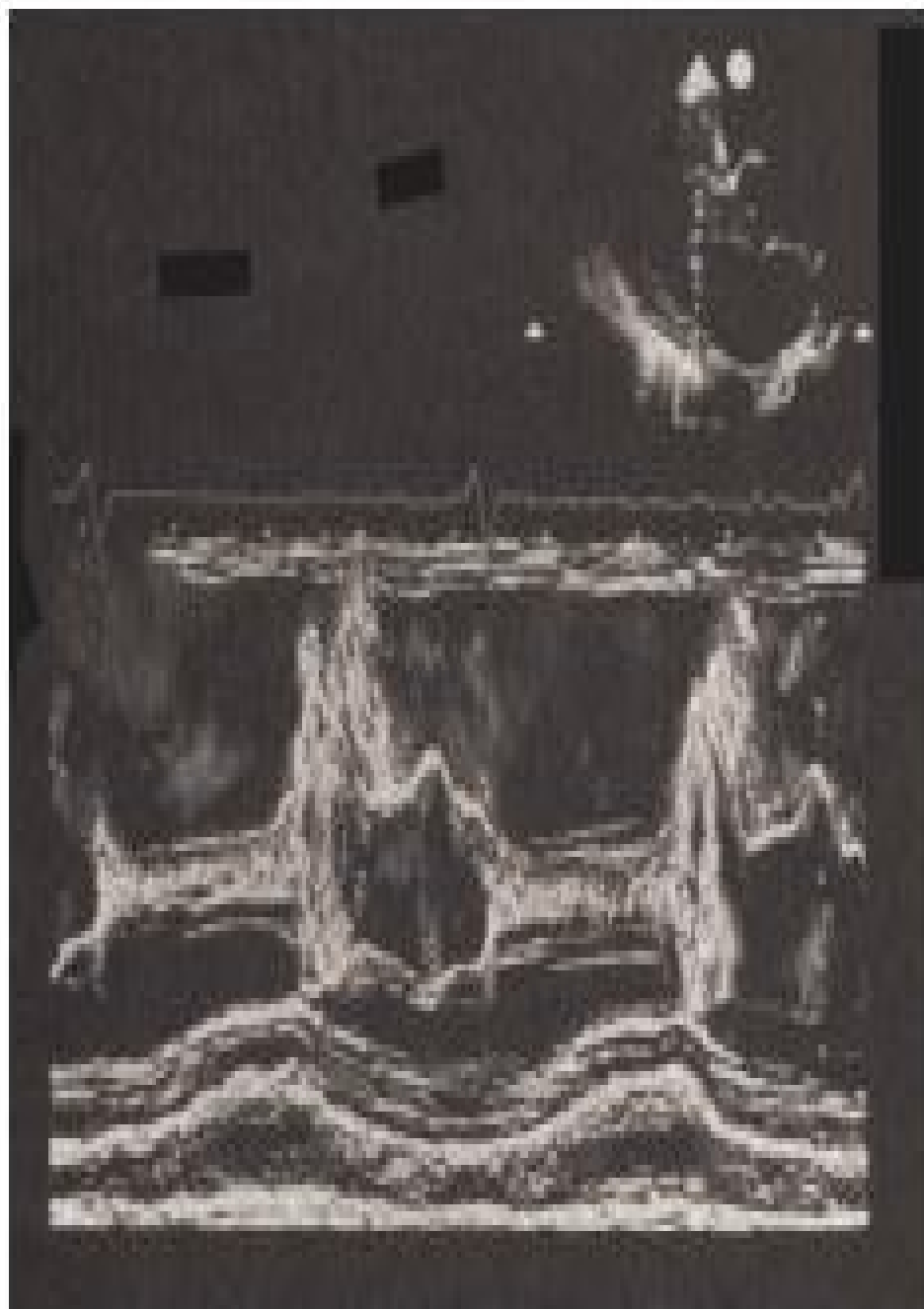
Podstawa czasu rozjaśniona jedynie w miejscu powstania ech
Echom od ruchomych narządów odpowiadają na podstawie
czasu poruszające się rozjaśnione plamki

Położenie echa rejestruje się wzdłuż osi pionowej monitora, czas
na osi poziomej

- Badanie czynności serca i obrazowanie jego struktur, badanie aorty brzusznej i jej tętniaków

Rys. 1.9. Zasada prezentacji M.

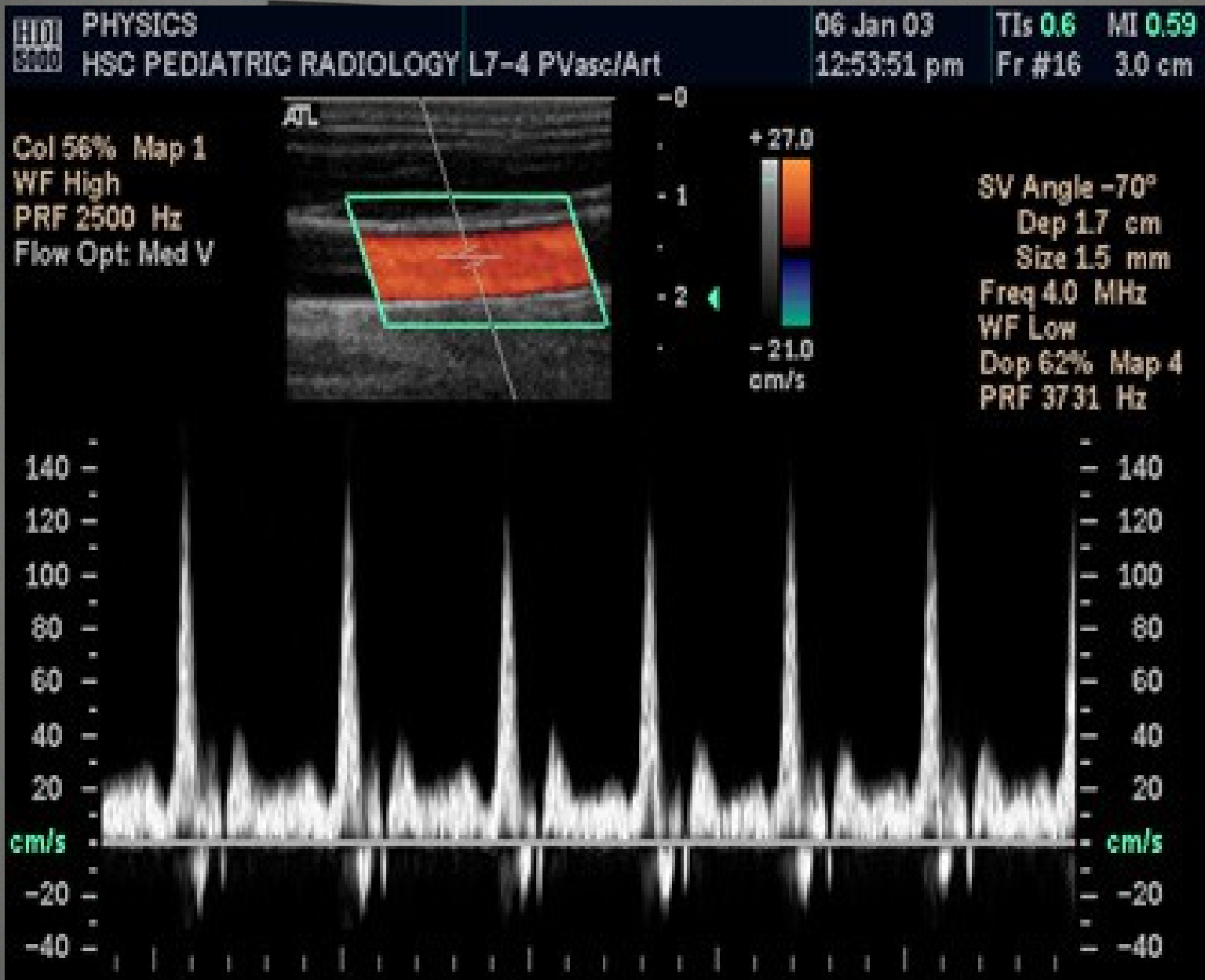
■ PREZENTACJA D

Doppler

Badanie dopplerowskie pozwala na ocenę przepływu krwi w dużych tętnicach i żyłach wykorzystując zmiany długości fal ultradźwiękowych odbitych od poruszających się krwinek.

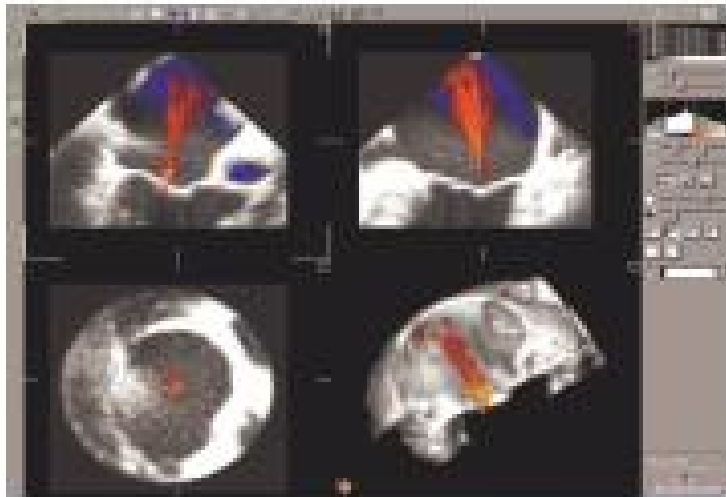
Poszukuje się w tych naczyniach między innymi obecności zwężeń spowodowanych skrzepinami lub innych procesów chorobowych

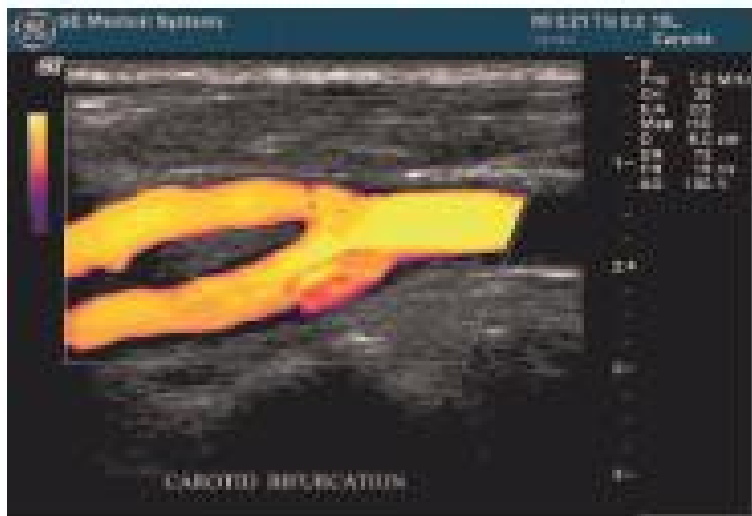

Rys. 1.34. Zasada zjawiska Dopplera.

Doppler 2W i ...

Kolorowy Doppler

ower Doppler

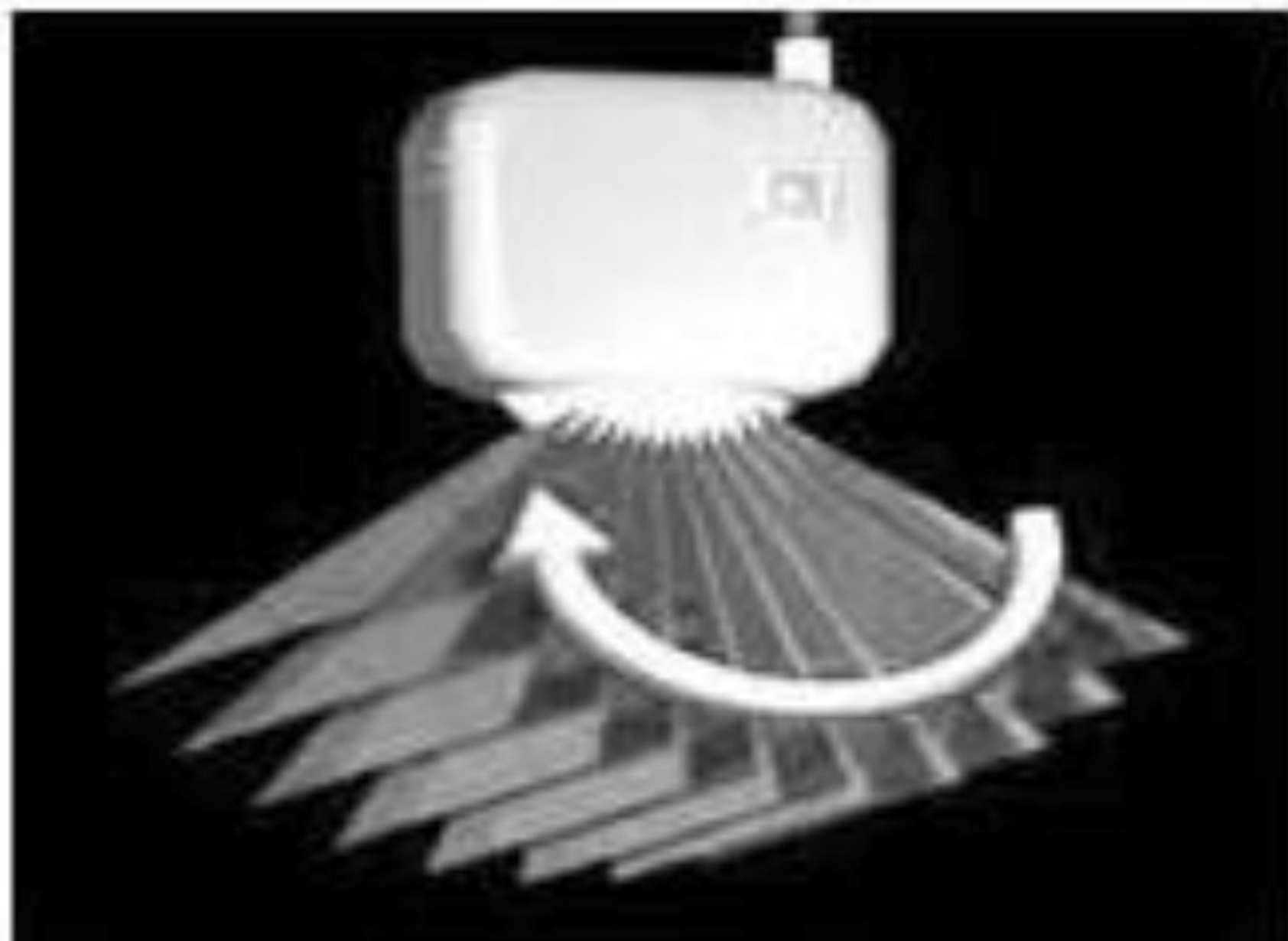

- **Prezentacja CFM** (Color Flow Mapping) polega na wpisaniu w obraz czarno-biały typu B w wybranym przez operatora sektorze barwnego zobrazowania przepływów pomierzonych techniką korelacyjną.
- **Prezentacja CFA** (Color Flow Angiography) polega na identyfikacji przepływu, przypisaniu barwy obszarom, w których zidentyfikowany został przepływ i wkomponowaniu ich w czarno-biały obraz B.

Obrazowanie 3D i 4D

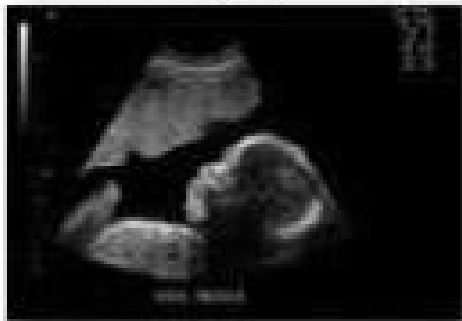
- Zastosowanie głowic z elektronicznie odchylaną wiązką
- obraz 3D uzyskiwany dzięki przemieszczaniu przetwornika
- 4D to technika animacji obrazów trójwymiarowych

Hand-held 3-D probe from Kretztechnik

Przetrzenne badania ultrasonograficzne 4D

2D

2D FETAL PROFILE

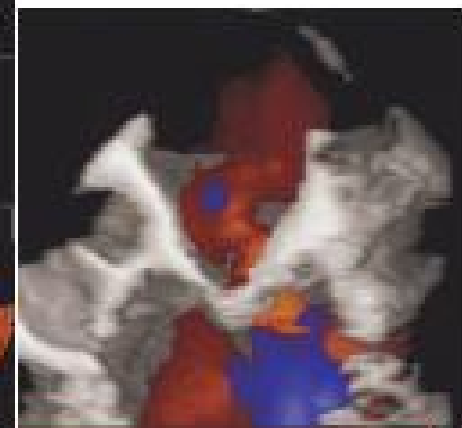
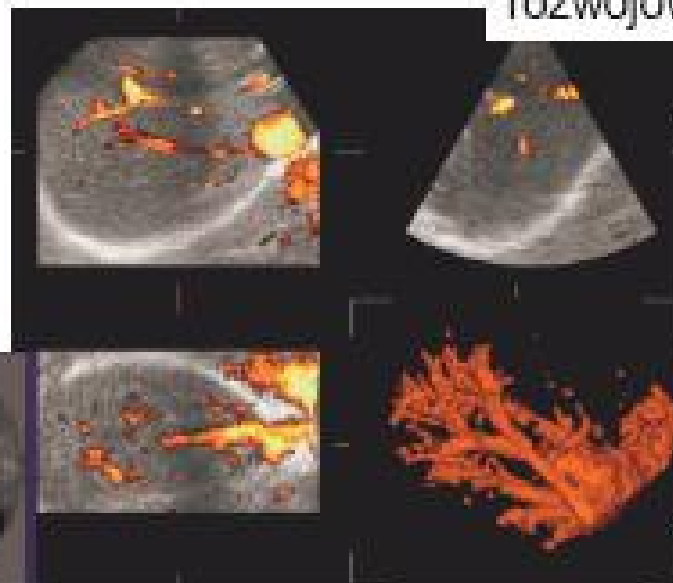
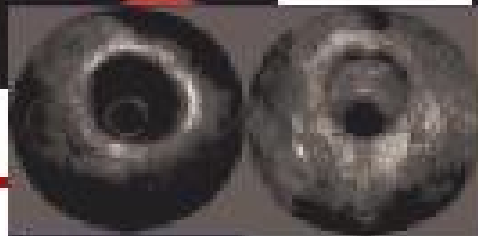
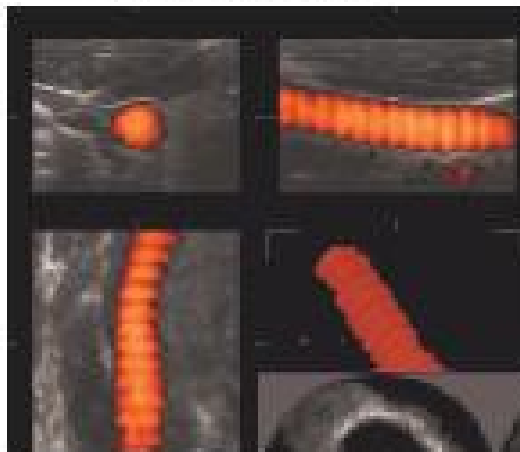
3D

3D FETAL PROFILE

60 % wzrost skuteczności
diagnozy płodowych wad
rozwojowych

Glowice

Typy

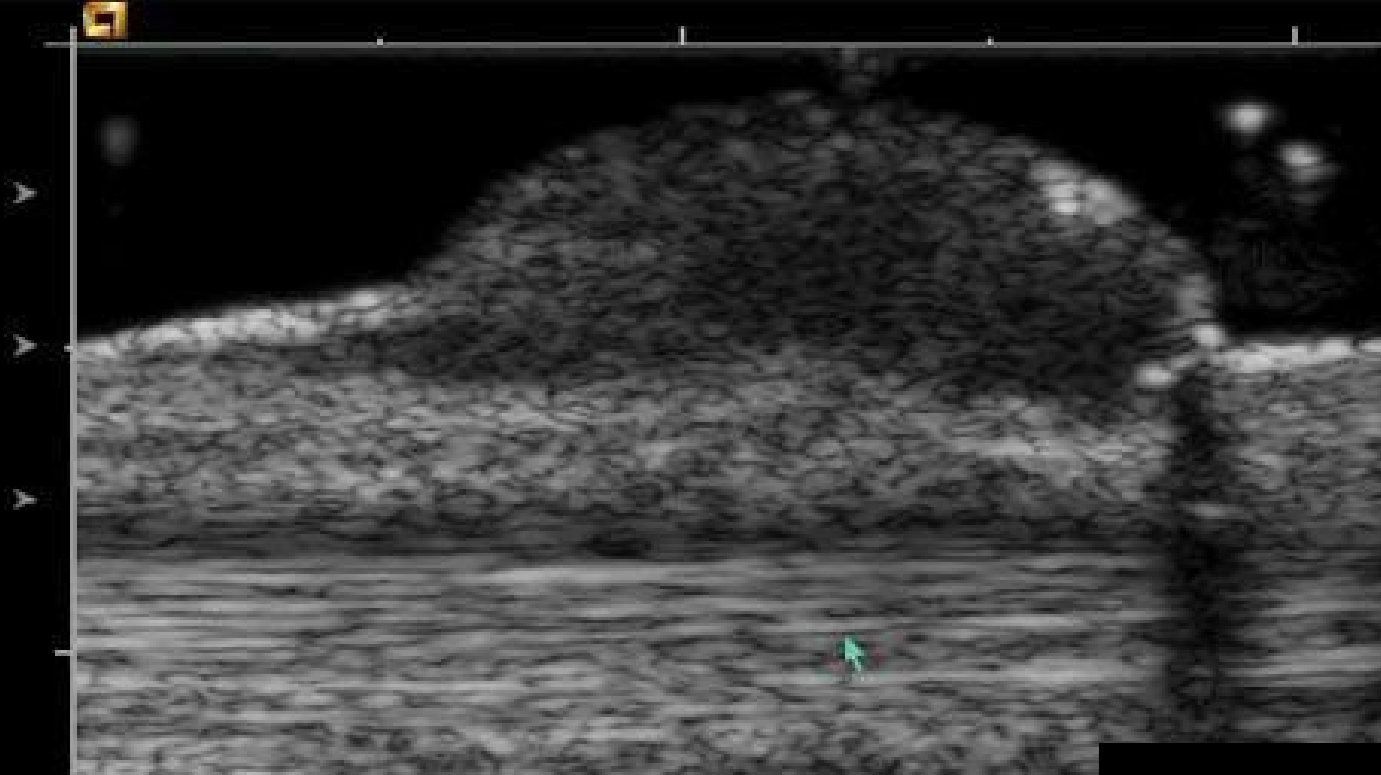
- Liniowe (linearne)
- Convex (konweksowe, cylindryczne)
- Fazowe (sektorowe)

Liniove

- Głowica elektroniczna
- Emitują szeroką wiązkę- niewielka deformacja echa
- Skanowanie powierzchniowe

15L8 16Hz
13.0MHz 20mm
Small Parts 15L8
86dB T1/+1/2/4
Gain=-17dB Δ=3
Store in progress

Convex

- Głowica elektroniczna
  - Łukowata powierzchnia ułatwia kontakt ze skórą pacjenta
  - Przezprzełykowe, rektalne, dopochwowe, śródnaczyniowe
- o małym promieniu krzywizny
  - o dużym promieniu krzywizny

O małym promieniu krzywizny

4:07:02 pm
EC-10C5
10MHz 30mm
ER
General
80dB S1/+1/2/4
Gain= 12dB Δ=2
Memo in corso

O dużym promieniu krzywizny

9:56:52 cm
6C2 14Hz
6.0MHz 80mm
Abdomen
General
87dB S1/+1/3/4
Gain= 2dB $\Delta=2$
Store in progress

Fazowe

- Głowica mechaniczna
- Mała powierzchnia skanowania
- kryształ piezoelektryczny, soczewka akustyczna i materiał tłumiący tworzą zespół ruchomy, zamocowany na osi umożliwiającej obrót całego zespołu.

LT

2:58:01 pm
8V5 9Hz
8.5MHz R10mm
NEOHEAD
General
90dB S1/+3/3/4
Gain=-16dB Δ=2
Store in progress

WPROWADZENIE DO BADANIA

- Przeciwwskazania ?
- Utrudnienia: świeże rany pooperacyjne, otyłość!, gazy jelitowe, zalegający kontrastbaryt, opróżniony pęcherz, wodobrzusze, stan po resekcji żołądka

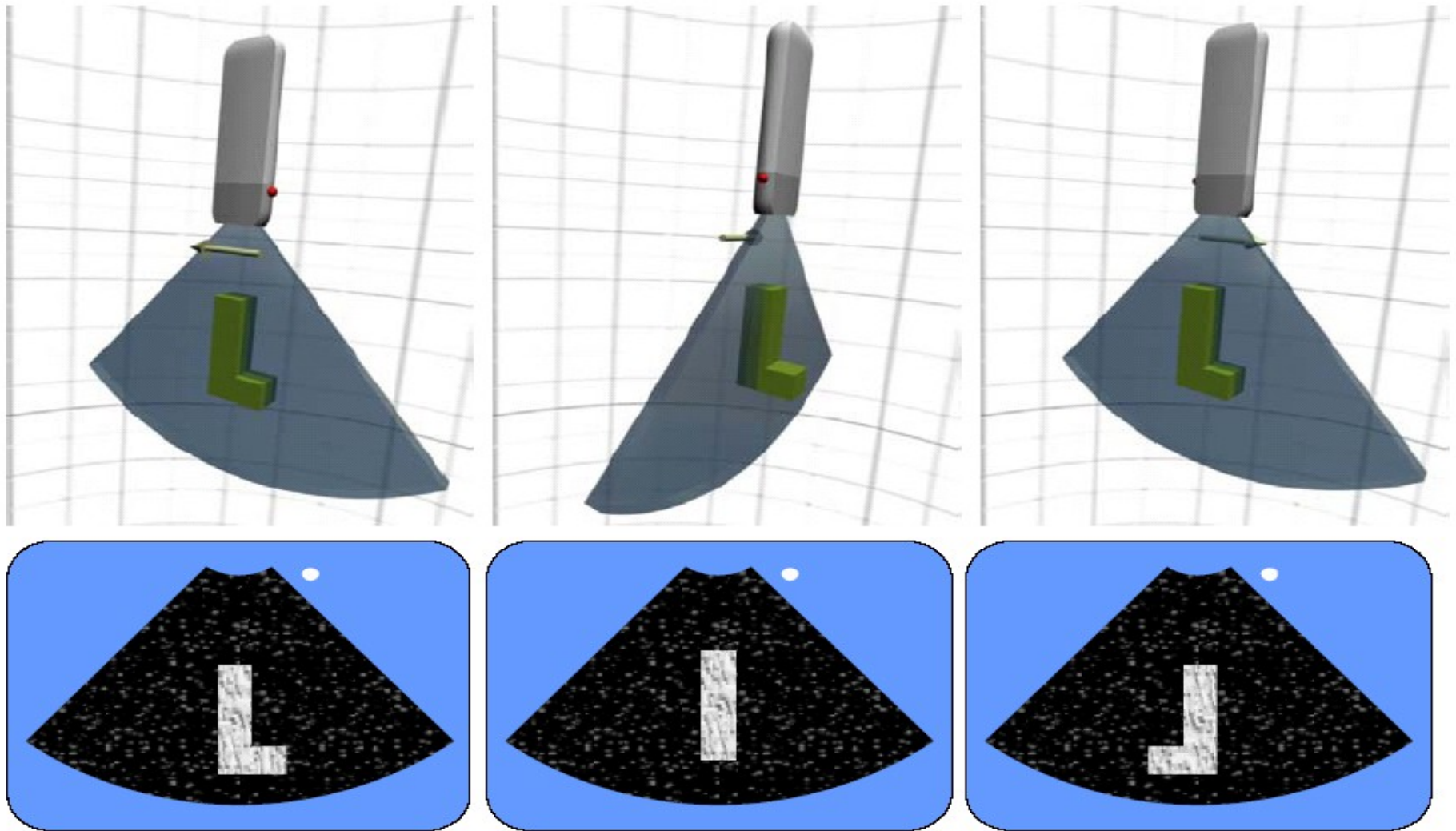
Przygotowanie pacjenta

- Na czczo
- Z pełnym pęcherzem
- Zmniejszyć ilość gazów- np. ceolat, espumisan
- Zmniejszyć wodobrzusze
- „ z marszu”

Dobór częstotliwości

Niezwykle ważny podczas badania, USG jest tzw. „kierunek” sondy (Rys. 1). Znajomość relacji między położeniem sondy a obserwowanym obrazem pozwala prawidłowo określać anatomie obserwowanego obszaru ciała pacjenta.

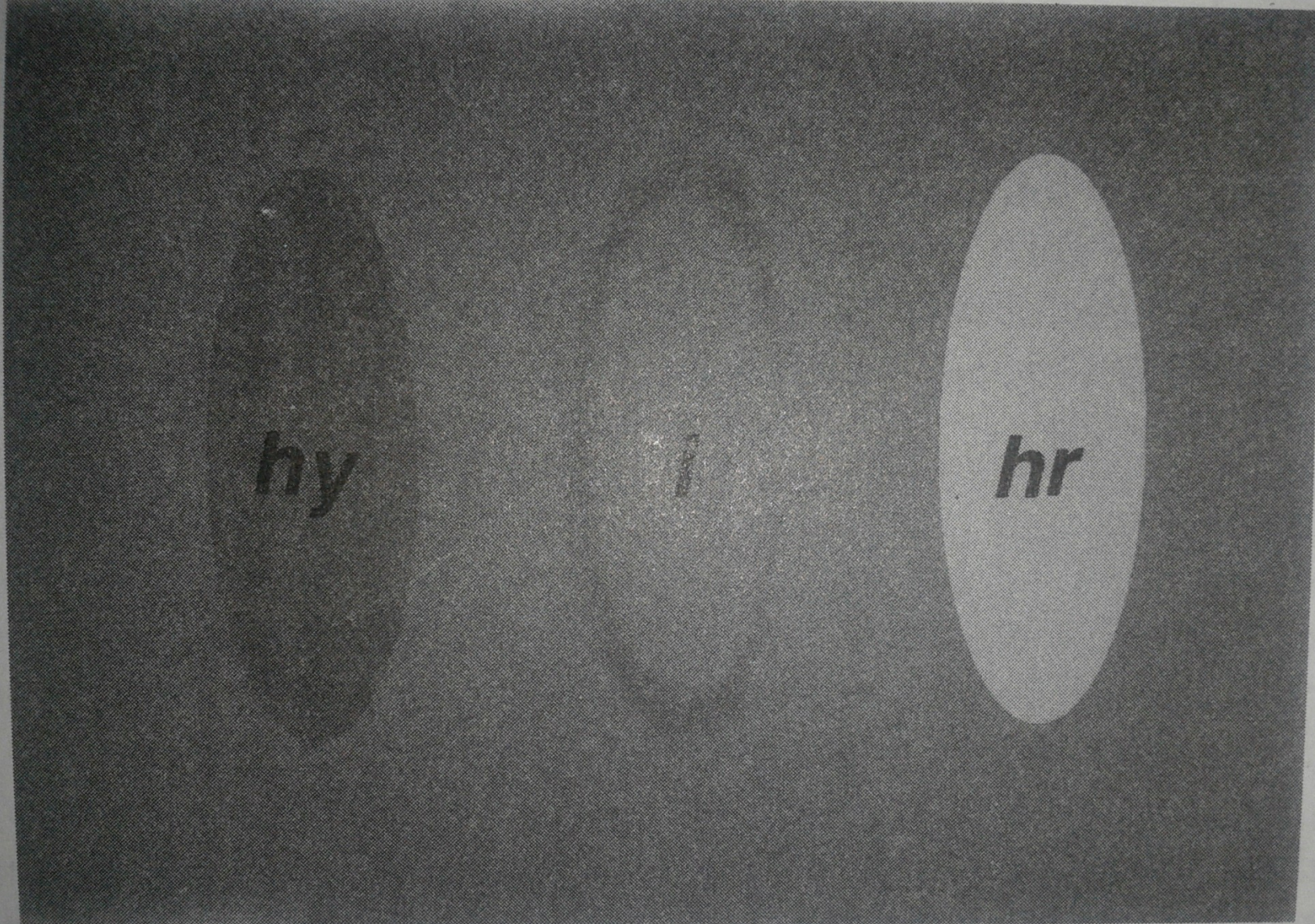

Rys.1. Elementy piezoelektryczne ułożone są wewnątrz sondy wzdłuż kierunku określonego strzałką. Bok sondy, przy którym zaczyna się układ elementów piezoelektrycznych jest wyróżniony. Na ekranie oznaczona jest krawędź obrazu związana z oznaczonym bokiem sondy. W pierwszym i ostatnim przypadku sonda obrazuje tę samą płaszczyznę, ale jest odwrócona o 180°, przez co uzyskane obrazy są lustrzanymi odbiciami.

ministównik

- **Izoechoogeniczny**- jednakowe echo w stosunku do punktu odniesienia
- **Hyperechoogeniczny**- echo wzmożone, jaśniejsze na ekranie
- **Hypoechoogeniczny**- echo obniżone, ciemniejsze na ekranie
- **Homogenny**- jednorodny
- **Niehomogeniczny**- niejednorodny
- **Echoujemny**- płyn, krew, ropa, mocz, czarny na monitorze
- **Heterogenna (obca) struktura**- coś czego nie powinno być
- **Odbicie echa**- białe (zwapnienia, kości)
- **Cień akustyczny**- czarna smuga za zwapnieniami, złogami, gazami

*Rys.10. Hypo-, izo- i hyperechogeniczne struktury
hp - hypo, i - izo, hr - hyper*

Bibliografia

- Stanisław Jachimek

Usg jamy brzusznej- podstawy badania i interpretacji wyników

- Andrzej Nowicki

Ultradźwięki w medycynie- wprowadzenie do współczesnej ultrasonografii

- Joanna Grabska-Chrzastowska

Ultrasonografia